

Sygn. akt I C 262/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 sierpnia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Powalska

Protokolant: sekr. Magdalena Kierniakiewicz

po rozpoznaniu w dniu 4 sierpnia 2015 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa R. P., P. P. (1) i J. P.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zadośćuczynienie

1. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda R. P. kwotę 35.000 (trzydzieści pięć tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia w związku z krzywdą doznaną wskutek śmierci matki M. P. oraz kwotę 20.000 (dwadzieścia tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia w związku z krzywdą doznaną wskutek śmierci siostry B. P., tj. łączną kwotę 55.000 (pięćdziesiąt pięć tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 17 lutego 2014 roku do dnia zapłaty;
2. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda J. P. kwotę 35.000 (trzydzieści pięć tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia w związku z krzywdą doznaną wskutek śmierci matki M. P. oraz kwotę 20.000 (dwadzieścia tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia w związku z krzywdą doznaną wskutek śmierci siostry B. P., tj. łączną kwotę 55.000 (pięćdziesiąt pięć tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 6 stycznia 2014 roku do dnia zapłaty;
3. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda P. P. (1) kwotę 35.000 (trzydzieści pięć tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia w związku z krzywdą doznaną wskutek śmierci matki M. P. oraz kwotę 20.000 (dwadzieścia tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia w związku z krzywdą doznaną wskutek śmierci siostry B. P., tj. łączną kwotę 55.000 (pięćdziesiąt pięć tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 6 stycznia 2014 roku do dnia zapłaty;
4. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
5. nakazuje pobrać od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Sieradzu kwotę 581 (pięćset osiemdziesiąt jeden) złotych tytułem zwrotu połowy wydatków poniesionych w toku procesu oraz kwotę 8250 (osiem tysięcy dwieście pięćdziesiąt) złotych tytułem połowy brakujących opłat od pozwu, od których uiszczenia powodowie byli zwolnieni;
6. znosi wzajemnie pomiędzy stronami koszty zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 262/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 28 sierpnia 2014 roku (data wpływu do Sądu) pełnomocnik powodów R. P., J. P. oraz P. P. (1) wniósł o zasądzenie od (...) S.A. w W. kwoty po 70.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego, jakim jest prawo do niezakłóconego życia rodzinnego oraz zerwanie więzi rodzinnych, wywołane tragiczną śmiercią matki powodów M. P., wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi w przypadku powoda R. P. od dnia 17 lutego 2014 r. do dnia zapłaty, zaś w przypadku powodów J. P. oraz P. P. (1) od dnia 06 stycznia 2014 roku do dnia zapłaty. Zażądał także zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów kwoty po 40.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego jakim jest prawo do niezakłóconego życia rodzinnego oraz zerwanie więzi rodzinnych, wywołane tragiczną śmiercią siostry B. P., wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi w przypadku powoda R. P. od dnia 17 lutego 2014 r. do dnia zapłaty, zaś w przypadku powodów J. P. oraz P. P. (1) od dnia 06 stycznia 2014 roku do dnia zapłaty. Pełnomocnik powodów wniósł również o zasądzenie na rzecz każdego z powodów kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż śmierć matki i siostry była dla powodów ogromną tragedią i niepowetowaną stratą, z którą cały czas nie mogą się pogodzić, (pozew - k. 2-20).

W odpowiedzi na powyższe pozwany nie uznał powództwa, wniósł o jego oddalenie w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu swego pisma pozwany wskazał, że w dacie zdarzenia art. 446 k.c. nie przewidywał możliwości dochodzenia zadośćuczynienia przez osoby bliskie poszkodowanej za własną szkodę niemajątkową. Pozwany wyraził również pogląd, że w systemie prawa cywilnego zasadą jest, że odszkodowanie z tytułu szkody niemajątkowej wyrządzonej czynem niedozwolonym przysługuje wyłącznie temu przeciwko któremu taki czyn został skierowany. Od tej zasady są jednoznacznie wyartykułowane wyjątki- art. 446 § 3 k.c. i od 03.08.2008 r. art. 446 § 4 k.c. W związku z powyższym, zdaniem pozwanego, w związku z powyższym przytoczona w uzasadnieniu powództwa podstawa prawna z art. 24 k.c. i art. 448 k.c. nie może stanowić podstawy zadośćuczynienia w związku ze śmiercią bliskiej osoby, nawet w sytuacji gdy obowiązujące od 03.08.2008 r. przepisy na to zezwalają. Ubezpieczyciel z ostrożności procesowej wskazał, że złożone powództwo jest wygórowane oraz że powodowie tworzyli rodzinę w skład której wchodził również ojciec. Posiadanie rodziny spowodowało, iż na skutek śmierci nie stali się osobami samotnymi. Podkreślił również, że powodowie próbują podciągnąć pod traumę związaną ze śmiercią matki i siostry wszystkie zdarzenia negatywne, które miały miejsce w okresie 14 lat. W oparciu o powyższe pozwany stwierdził, że powództwo jako niezasadne winno ulec oddaleniu, (odpowiedź na pozew – k.160-163).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 10 października 1999 r. na drodze O.-K. miał miejsce wypadek, w którym uczestniczyło kilka pojazdów mechanicznych. W wypadku tym najbardziej ucierpiał samochód marki F. (...) o nr rej. (...), kierowany przez P. P. (1), którego pasażerki M. P. i B. P. na skutek doznanych obrażeń ciała zmarły. Sprawczynią wypadku została uznana kierująca samochodem marki F. (...) o nr rej. (...), która nie zachowując szczególnej ostrożności i nie mając dostatecznej widoczności, bez należytego upewnienia się czy ma wolny przeciwny pas ruchu podjęła manewr wyprzedzania, czym doprowadziła do zderzenia z jadącym prawidłowo, po przeciwnym pasie ruchu samochodem osobowym marki F. (...). Sprawcy zdarzenia prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Strzelcach Opolskich z dnia 09 listopada 2000 r. w sprawie o sygn. akt II K 199/00 została uznana winną dokonania czynu z art. 177 § 1 i 2 k.k. Zmarła M. P. była matką powodów, zaś B. P. ich siostrą, zatem powodowie i zmarłe należeli do najbliższej rodziny, (dowód: kserokopia wyroku Sądu Rejonowego w Strzelcach Opolskich w sprawie II K 199/10 k.28-30, okoliczności niesporne).

Pojazd sprawcy wypadku ubezpieczony był od odpowiedzialności cywilnej u pozwanego, (okoliczność niesporna).

Wskutek tragicznego wypadku z dnia 10 października 1999 r. powodowie utracili aż dwóch najbliższych im członków rodziny, co sprawiło, że wstrząs psychiczny dla nich był nadzwyczaj silny. W jednej chwili zostali pozbawieni miłości i wsparcia aż dwóch osób, matki, która ich wychowywała, opiekowała się nimi oraz siostry z którą wspólnie się wychowywali i dorastali. M. P. w chwili śmierci miała 53 lata, zaś B. P. miała 21 lat. Od urodzenia powodowie mieszkali wraz z matką i siostrą w tym samym domu. Przed wypadkiem rodzice powodów troszczyli się o rozwój i wychowanie swoich dzieci. Zapewniali im poczucie bezpieczeństwa, zaspokajali ich potrzeby, pomagali w nauce.

Wszystkich członków rodziny łączyła szczególnie silna więź emocjonalna. Matka powodów prowadziła gospodarstwo rolne, dbała o dom, sprzątała, przygotowywała posiłki. Powodowie mieli bardzo dobre relacje z nią. Pomagali w obowiązkach związanych z prowadzeniem domu oraz z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Powodowie czuli się kochani przez matkę, mogli w każdej chwili liczyć na jej pomoc. Z siostrą także mieli bardzo bliskie relacje, wspólnie spędzali czas. W dacie zdarzenia powód P. P. (1) miał 24 lata, powód J. P. miał 18 lat zaś powód R. P. miał 23 lata. Powodowie bardzo przeżyli śmierć matki i siostry. Ich życie zmieniło się diametralnie. P. P. (1) po wypadku przyjmował leki uspokajające. Ojciec powodów obwinił P. P. (1) o śmierć żony i córki. Po śmierci matki i siostry powód R. P. zaczął nadużywać alkoholu. Jest obecnie leczony z rozpoznaniem organicznych zaburzeń urojeniowych podobnych do schizofrenii. Tło tych zaburzeń jest wynikiem schorzeń somatycznych, napadowego migotania przedsionków, nadciśnienia tętniczego, zaburzeń gospodarki lipidowej oraz nadużywania alkoholu. Nadużywania alkoholu nie wiąże się jednak z traumą związaną ze śmiercią osób bliskich powodowi. Obecnie zamieszkuje w Domu Pomocy Społecznej w P.. W 2000 r. powód P. P. (1) ożenił się. Ze związku tego powód ma czwórkę dzieci. W 2002 r. ożenił się także J. P.. Powód ze związku małżeńskiego ma czwórkę dzieci. Powodowie dbają o pamięć matki i siostry. Regularnie odwiedzają ich grób na cmentarzu, kultywują pamięć o zmarłych (dowód: zeznania świadków T. F. 00:08:27 w zw. z k. 179 v., A. P. 00:19:21 w zw. z k. 180, K. P. 00:31:13 w zw. z k. 180, zeznania powoda P. P. (1) 00:07:32-00:20:14 w zw. z k. 265v, zeznania powoda J. P. 00:20:42-00:26:54 w zw. z k. 265v-266, zeznania powoda R. P. 00:27:14-00:34:30 w zw. z k. 266, opinia biegłej A. B. k. 255).

Na podstawie całości dostępnego materiału biegły psycholog stwierdził, iż nagła śmierć matki i siostry była dla J. P. wydarzeniem traumatycznym z powodu nagłej straty dwóch najbliższych osób, z którymi łączyły go prawidłowe więzi rodzinne. Wydarzenie to wywołało u J. P. okres żałoby. W związku z przeżyciami po śmierci matki oraz siostry J. P. nie wymagał i nie wymaga korzystania z regularnego, dłuższego leczenia farmakologicznego, ani z terapii psychologicznej. Przebieg żałoby nie wpłynął w sposób istotnie zaburzący na jego codzienne funkcjonowanie emocjonalne oraz społeczno zawodowe. Obecnie okres żałoby został zakończony, nastąpiła adaptacja do nowej rzeczywistości. Widoczna jest koncentracja na założonej przez siebie rodzinie oraz bieżących problemach, (dowód: opinia sąдово-psychologiczna k. 221-222, uzupełniająca opinia sąдово- psychologiczna k. 255-255v).

W odniesieniu do powoda P. P. (1) biegły psycholog stwierdził, iż nagła śmierć matki i siostry była dla niego wydarzeniem traumatycznym z powodu nagłej straty dwóch najbliższych osób, z którymi łączyły go prawidłowe więzi rodzinne. Niewątpliwie powód przeżywał szczególnie śmierć matki i siostry z uwagi na obwinianie go przez ojca o to zdarzenie. Przebieg żałoby nie wpłynął w sposób istotnie zaburzący na jego codzienne funkcjonowanie emocjonalne oraz społeczno zawodowe. Obecnie okres żałoby został zakończony, występuje prawidłowe na tym etapie zainteresowanie aktywnym życiem i bieżącymi sprawami. P. P. (1) nie wymagał w związku ze śmiercią matki i siostry oraz nie wymaga w chwili obecnej terapii psychologicznej ani leczenia farmakologicznego, (dowód: opinia sąдово-psychologiczna k. 223-224, uzupełniająca opinia sąдово- psychologiczna k. 255-255v).

Na podstawie zgromadzonego materiału biegły psycholog stwierdził, że śmierć matki i siostry była dla powoda R. P. wydarzeniem trudnym. Brak jednocześnie podstaw do przyjęcia stwierdzenia, iż śmierć matki i siostry wpłynęły na pogorszenie jego zdrowia w aspekcie psychologicznym, czy wywołały żałobę przekraczającą prawidłowe reakcję na to zdarzenie. Powód podjął leczenie psychiatryczne 2012 r. a więc nie można uznać, iż pogorszenie jego stanu zdrowia psychicznego było reakcją na tę śmierć. Biegły zdiagnozował u powoda pewne problemy natury psychicznej ale stwierdził brak podstaw do przyjęcia, iż aktualny stan zdrowia psychicznego powoda jest wynikiem przeżyć po śmierci matki i siostry (dowód: opinia sąдово-psychologiczna k. 225-226v, uzupełniająca opinia sąдово- psychologiczna k. 255-255v).

Pismem z dnia 29 listopada 2013 r. pełnomocnik strony powodowej zgłosił roszczenie w imieniu powodów J. i P. P. (1) wnosząc o wypłatę na ich rzecz kwot po 150.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego w postaci silnej więzi rodzinnej łączącej powodów z matką i kwot po 80.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego w postaci silnej więzi rodzinnych łączącej powodów z siostrą B. P., (dowód: pismo pełnomocnika powodów z dnia 29.11.2013 r. k. 67-76).

Pełnomocnik powoda R. P. zgłosił roszczenie w imieniu powoda pismem z dnia 10 stycznia 2014 r. Wniósł o wypłatę na rzecz powoda kwoty 150.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego w postaci silnej więzi rodzinnych łączącej powoda z matką M. P. i kwoty 80.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego w postaci silnej więzi rodzinnej łączącej powoda z siostrą B. P., (dowód: pismo pełnomocnika powodów z dnia 10.01.2014 r. k. 77-84).

W odpowiedzi strona pozwana w decyzjach z dnia 23 grudnia 2013 r., 08 stycznia 2014 r. i 16 stycznia 2014 r. zakwestionowała możliwość przyznania na rzecz powodów zadośćuczynienia informując, że roszczenie przysługujące uprawnionym po śmierci bezpośrednio poszkodowanych zostały enumeratywnie sformułowane wyłącznie w art. 446 k.c. Pozwany tym samym zakwestionował zasadność przyznania zadośćuczynienia na rzecz powodów na mocy art. 448 k.c. w zw. z art. 23 k.c. i 24 k.c.. W ocenie ubezpieczyciela wbrew stanowisku wyrażonemu w uchwałach Sądu Najwyższego, brak jest wystarczającego uzasadnienia do zmiany swojego stanowiska, (dowód: decyzje Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych S.A. k. .85-86, 87-88, 89-90)

Sąd w pełni dał wiarę rzeczowej i logicznie uzasadnionej opinii biegłej zarówno w wymiarze podstawowym, jak i uzupełniającym, ostatecznie nie kwestionowanej przez żadną ze stron. Za wiarygodne należało uznać także zeznania świadków T. F., A. P. i K. P. oraz zeznania samych powodów, w zakresie korelującym z wnioskami opinii biegłej psycholog. Poza sporem pozostawały okoliczności wynikające ze złożonych w sprawie dokumentów, które Sąd uznał za posiadające walor wiarygodności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo okazało się częściowo zasadne.

Zasada odpowiedzialności pozwanego była sporna między stronami, dlatego też należy wspomnieć, iż stosownie do treści art. 822 k.c. w zw. z art. 34 ust. 1, art. 35 i art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych: z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu. Odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

Przepisy tej ustawy, w zakresie przez nią uregulowanym, mają charakter szczególny w stosunku do przepisów Kodeksu cywilnego (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2008 roku w sprawie III CZP 115/07, OSNC 2008/9/96). Niemniej jednak dla porządku wypada wskazać, iż zgodnie z art. 435 § 1 k.c. w zw. z art. 436 § 1 k.c., samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu wyrządzoną komukolwiek przez ruch tego środka komunikacji, nie wyłączając pasażera pojazdu, który prowadzi, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności, czyli jego odpowiedzialność prawodawca ukształtował na zasadzie ryzyka. W przedmiotowej sprawie jak wynika z prawomocnego wyroku karnego wydanego w sprawie o sygn. akt II K 241/99 do przedmiotowego wypadku doszło z winy kierującej pojazdem F. (...) o nr rej. (...), za którego zastępczą odpowiedzialność cywilną ponosi pozwany.

W przedmiotowej sprawie, z uwagi na datę zaistnienia zdarzenia szkodowego (10 października 1999 roku) zatem przed dniem 3 sierpnia 2008 roku, mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego na gruncie stanu prawnego obowiązującego przed nowelizacją art. 446 k.c., dokonaną art. 1 ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731) skutkiem, której został wprowadzony

do porządku prawnego art. 446 § 4 k.c. przewidujący zadośćuczynienie za śmierć osoby bliskiej i prima facie wysuwana bywa teza, jak czyniła to strona pozwana na etapie postępowania likwidacyjnego, iż brak było przepisu umożliwiającego powodowi bezpośrednio domaganie się zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej.

Jednakże taka wykładnia przepisów obowiązującego ówczesnie stanu prawnego przyjmuje błędnie istnienie luki prawnej, która de facto ma charakter pozorny i którą likwiduje konsekwentne, utrwalone orzecznictwo sądów powszechnych. Najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje, bowiem, na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. i zasady tej nie wyłączała art. 34 przywołanej ustawy ubezpieczeniowej (tak wprost uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 20 grudnia 2012 r. III CZP 93/12 BSN 2013/1, z dnia 7.11.2012 r. III CZP 67/12, z dnia 13 lipca 2011 r. III CZP 32/11, z dnia 22 października 2010 roku III CZP 76/10, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 roku w sprawie IV CSK 307/09, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 grudnia 2007 roku w sprawie I ACa 1137/07). Sąd Okręgowy podziela powyższe wnioski.

Katalog dóbr osobistych określonych w art. 23 k.c. ma charakter otwarty. Judykatura i doktryna ciągle odkrywają nowe postaci dóbr osobistych np. kult pamięci po zmarłej osobie bliskiej, sfera życia prywatnego, prawo do korzystania z nieskażonego środowiska, cisza domowa. Brak jest ostrych granic pomiędzy poszczególnymi dobrami. Występują wątpliwości dotyczące relacji między poszczególnymi dobrami osobistymi wymienionymi w art. 23 k.c. oraz pomiędzy nimi, a tymi nowymi. Precyzyjne ustalenie listy dóbr osobistych nie jest w tej sytuacji możliwe (por. M. Pazdan (w): System Prawa Prywatnego, t. 1, Warszawa 2007, s. 1118 -1119, s. 1141 -1149).

Według powszechnie panującego przekonania dobra osobiste są wartościami niemajątkowymi związanymi z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawnych, w przypadku osób fizycznych związanych z osobowością człowieka i obejmujących fizyczną i psychiczną integralność człowieka, jego indywidualność, godność i pozycję w społeczeństwie, co stanowi przesłankę samorealizacji osoby ludzkiej (por. M. Pazdan (w): System Prawa Prywatnego, t. 1, Warszawa 2007, s. 1117). Rola tych dóbr w społeczeństwie nieustannie wzrasta. Towarzyszy temu wzmocnienie ochrony prawnej dóbr osobistych (por. M. Pyziak –Szafnicka (w): System Prawa Prywatnego, t. 1, Warszawa 2007, s. 717, s. 719).

Więź emocjonalna łącząca osoby bliskie może być zaliczona do katalogu dóbr osobistych. Trudno bowiem znaleźć argumenty sprzeciwiające się uznaniu za dobro osobiste człowieka więzi rodzinnych, które stanowią fundament prawidłowego funkcjonowania rodziny i podlegają ochronie prawnej. Skoro dobrem osobistym w rozumieniu art. 23 k.c. jest kult pamięci osoby zmarłej, to - a fortiori - może nim być także więź między osobami żyjącymi. Nie ulega również wątpliwości, że śmierć osoby bliskiej zwykle stanowi dla rodziny wielki wstrząs, a cierpienia psychiczne jakie się z tym wiążą, mogą przybrać ogromny rozmiar, tym większy, im mocniejsza była w danym wypadku więź emocjonalna łącząca zmarłego z jego najbliższymi. Nie każdą jednak więź rodzinną niejako automatycznie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych, lecz jedynie taką, której zerwanie powoduje ból, cierpienie, rodzi poczucie krzywdy. Tylko zatem przy naruszeniu bardzo silnej więzi, np. między rodzicami, a dziećmi, małżonkami, można mówić o naruszeniu dobra osobistego, a osoba dochodząca roszczenia na podstawie art. 448 k.c. powinna wykazać istnienie tego rodzaju więzi, stanowiącej jej dobro osobiste podlegające ochronie (por. uchwała SN z dnia 13.07.2011 r., III CZP 32/11, OSNC 2012, Nr 1, poz. 10). W przypadku więzi rodzinnej trudno jest często taki dowód przeprowadzić, choć niekiedy jej istnienie można domniemywać np. w przypadku śmierci dziecka bardzo silnie emocjonalnego związanego z matką dochodzącą kompensacji uszczerbku.

Wprowadzenie do Kodeksu cywilnego w 1996 roku art. 448 w jego nowym, całkowicie zmodyfikowanym kształcie stanowiło rewolucyjną zmianę w zakresie ochrony dóbr osobistych. Ochroną tą objęto wszystkie dobra osobiste (por. A. Śmieja System Prawa Prywatnego, t. 6, Warszawa 2009, s. 698). Przepis ten w aktualnym kształcie stanowi prawdziwy przełom dla polskiego prawa cywilnego, gdyż poprzednio polski ustawodawca bardzo ostrożnie podchodził do możliwości kompensowania krzywdy w formie zadośćuczynienia pieniężnego. Aktualnie ochroną majątkową są objęte wszystkie dobra osobiste, z tym jednak, że art. 445 k.c. jako przepis szczególny dotyczy trzech z nich: zdrowia, swobody seksualnej i wolności, zaś art. 448 k.c. pozostałych (por. A. Śmieja (w): System Prawa Prywatnego, t. 6,

Warszawa 2009, s. 710). Dodanie przepisu art. 446 § 4 k.c. należy uznać za kolejny wyjątek od ogólnej zasady ochrony majątkowej dóbr osobistych określonej w art. 448 k.c. W świetle obecnie przeważającej interpretacji przepisu art. 448 k.c. mógłby on uzasadniać naprawienie szkody niemajątkowej tylko w oparciu o zasadę winy, podczas gdy w świetle art. 446 § 4 k.c. roszczenie o zapłacenie stosownego zadośćuczynienia uzasadnia każda podstawa odpowiedzialności deliktowej, co oznacza, że w rachubę wchodzi przede wszystkim odpowiedzialność na zasadzie ryzyka. Tym samym nowa regulacja wprowadzona

w art. 446 § 4 k.c. jest znacznie korzystniejsza dla podmiotów w nim wymienionych, aniżeli próby znalezienia rozwiązania na gruncie art. 448 k.c., gdyż umożliwia jego uzyskanie zadośćuczynienia bez potrzeby wykazywania jakichkolwiek innych –poza w nim wymienionych –przesłanek. Przepis art. 446 § 4 k.c. nie wymaga również, przynajmniej w swojej warstwie słownej, naruszenia jakiegoś dobra osobistego objętego zakresem art. 23 k.c. Jego dodanie w 2008 r. zamyka dokonania ustawodawcy zmierzające w kierunku rozszerzenia zakresu odpowiedzialności za szkodę niemajątkową (por. A. Śmieja (w): System Prawa Prywatnego, t. 6, Warszawa 2009, s. 737, s. 698 -699, uchwała SN z dnia 22.10.2010 r. III CZP 76/10, OSNC –ZD 2011, nr B, poz. 42).

Osoba dochodząca zadośćuczynienia za spowodowanie śmierci osoby najbliższej nie jest poszkodowana jedynie pośrednio. Ten sam czyn niedozwolony może wyrządzać krzywdę różnym osobom. Źródłem krzywdy jest zatem czyn niedozwolony, którego następstwem jest śmierć. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, dla osób mu bliskich zaś jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych. Również zatem osoba dochodząca ochrony na podstawie art. 448 k.c. może być poszkodowana bezpośrednio i dochodzić naprawienia własnej krzywdy, doznanej poprzez naruszenie jej własnego dobra osobistego (por. uchwała SN z dnia 13.07.2011 r., III CZP 32/11, OSNC 2012, Nr 1, poz. 10).

Jak wynika z poczynionych w przedmiotowej sprawie ustaleń faktycznych więź rodzinna łącząca powodów z matką i siostrą była bardzo silna, miała charakter szczególny, co przez lata utrudniało powodom zracjonalizowanie i zaakceptowanie faktu jej zerwania. Śmierć siostry i matki była dla powodów poważnym ciosem, zwłaszcza, iż nastąpiła ona wtedy, gdy powodowie mieli około dwudziestu lat, dopiero wchodziła w dorosłość, a w jednym momencie utracili matkę i siostrę. W związku z tym śmierć ta była dla nich ogromną tragedią i niepowetowaną stratą, z jaką nie będą w stanie zupełnie pogodzić się do końca życia. W pamięci powodów zmarłe zapisały się jako osoby najbliższe, kochające, dobre, służące radą, troskliwe i oddane, będąc codziennym wsparciem dla nich. Objawy smutku niewątpliwie nasilały się u powodów w okresie świątecznym, bardzo wówczas tęsknili za matką i siostrą oraz za normalną atmosferą świąt spędzonych w pełnej rodzinie. Uczucie utraty najbliższych jest nadal stale obecne w życiu powodów, co potwierdzają ich zeznania oraz opinia biegłego. Niezależnie od powyższego w realiach niniejszej sprawy, zachodzą podstawy do skonstruowania domniemania istnienia bardzo głębokiej więzi między powodami, a zmarłą matką i siostrą ze względu na najbliższy stopień pokrewieństwa, wspólne zamieszkiwanie oraz młody wiek powodów determinujący kształtowanie się ich relacji z najbliższymi na płaszczyźnie opiekuńczo –wychowawczej. Tym samym powodowie jako osoby dochodzące roszczenia na podstawie art. 448 k.c. wykazali istnienie więzi ze zmarłymi, stanowiącej ich dobro osobiste podlegające ochronie.

Podsumowując powyższe rozważania, należy wskazać, iż spowodowanie wypadku komunikacyjnego, w konsekwencji którego śmierć ponieśli matka i siostra powodów, było bezprawnym naruszeniem ich dobra osobistego w postaci prawa do życia

w pełnej rodzinie, prawa do utrzymania więzi rodzinnych. Powodowie u progu dorosłości stracili matkę i zaledwie 21 letnią siostrę. Ich życie diametralnie i nieodwracalnie się zmieniło, nastąpiło przerwanie szczęśliwego, beztróskiego wieku dorastania. Bezpowrotnie utracili oni opiekę i troskę ze strony matki. Opieka sprawowana jedynie przez ojca (nawet najbardziej kochającego) w całości nigdy nie zastąpi w żaden sposób miłości i opieki matki.

W sprawie zostało wykazane, że sprawczyni wypadku, za którego odpowiedzialność ponosi pozwany, dopuścił się bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powodów, Sąd był zatem uprawniony do przyznania im odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Uwzględniając rozmiar krzywdy, jakiej doznali powodowie na skutek straty matki i siostry Sąd doszedł do przekonania, iż właściwymi kwotami zadośćuczynienia za śmierć matki będzie kwota po 35.000,00 zł na rzecz każdego z powodów, a za śmierć siostry kwota po 20.000,00 zł na rzecz każdego z powodów. Funkcją zadośćuczynienia jest bowiem kompensacja strat niemajątkowych, krzywdy wywołanej przez śmierć najbliższego członka rodziny. Istota szkody niemajątkowej wiąże się z naruszeniem czysto subiektywnych przeżyć człowieka. Śmierć matki i siostry była dla wchodzących w dorosłość wówczas powodów silnym wstrząsem i do tej pory jest niewątpliwie źródłem niepokoju. Z drugiej jednak strony Sąd miał na uwadze, iż – jak wynika z zeznań samych powodów, a przede wszystkim opinii biegłego psychologa – wiedzą oni za wyjątkiem R. P. szczęśliwe życie rodzinne, mają żony i liczne potomstwo. Warto w tym miejscu również podkreślić, że z opinii biegłego psychologa w sposób jednoznaczny wynika, że brak podstaw do przyjęcia stwierdzenia, iż śmierć matki i siostry wpłynęły na pogorszenie stanu zdrowia w aspekcie psychicznym u R. P., czy wywołały żalobę przekraczającą prawidłowe reakcję na to zdarzenie. Powód podjął leczenie psychiatryczne 2012 r. a więc nie można uznać, iż pogorszenie jego stanu zdrowia psychicznego było reakcją na tę śmierć. Biegły zauważył u powoda pewne problemy natury psychicznej ale stwierdził, iż nie można ustalić, aby aktualny stan zdrowia psychicznego powoda był wynikiem przeżyć po śmierci matki i siostry Dlatego też Sąd nie dał wiary twierdzeniom powodów, że stopień ich cierpienia był i jest nadal tak duży by uwzględnić powództwo w całości. Niewątpliwie powodowie wskutek przedwczesnej śmierci siostry i matki oraz przerwania istniejących z nimi więzi rodzinnych doznali krzywdy, niemniej jednak, w ocenie Sądu, roszczenie powodów z tytułu zadośćuczynienia jest wygórowane. Według Sądu, powyższe okoliczności uzasadniają zasądzenie w niniejszej sprawie kwoty po 35.000,00 zł na rzecz każdego z powodów, tytułem zadośćuczynienia za śmierć matki i kwotę po 20.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć siostry, które to kwoty są adekwatne do stopnia doznanej przez powodów krzywdy. Zasądzone kwoty są – zdaniem Sądu- adekwatne do ustalonych w sprawie rodzajów cierpienia powodów, czasu ich trwania oraz oddziaływania na życie J. P., R. P. oraz P. P. (1), przy uwzględnieniu nadal odczuwanych negatywnych emocji, są przy tym właściwe dla zatarcia negatywnych odczuć lub co najmniej złagodzenia poczucia krzywdy, przy jednoczesnym utrzymaniu w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa i rekompensowaniu z góry tych skutków zdarzenia, jakie powodowie będą odczuwali jeszcze w przyszłości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24 lutego 2012 roku, sygn. akt I ACa 84/12, LEX 1124827, tak też uchwała pełnego składu Izby Cywilnej SN z 08.12.1973 III CZP 37/73 OSNC 1974. p.145). Z tych też względów powództwo w części przewyższające przyznaną w wyroku kwotę podlegało oddaleniu.

Na uwzględnienie zasługiwało żądanie powodów w zakresie odsetek od kwot zadośćuczynienia. Sąd stoi na stanowisku, iż zadośćuczynienie należy traktować jak wierzytelność bezterminową, a więc świadczenie to powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania (art. 455 k.c.). Pogląd ten należy uznać za ugruntowany w orzecznictwie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2011r., I CSK 243/10, LEX nr 848109, LEX nr 1127073, Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2011r., V CSK 38/11, LEX nr 1129170). W przypadku, gdy żądanie w zakresie zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę było uzasadnione i udokumentowane już na etapie postępowania likwidacyjnego, odsetki przewidziane w art. 481 k.c. powinny być zasądzone od dnia, w którym zgodnie z przepisami prawa ubezpieczyciel zakończył lub powinien był zakończyć postępowanie likwidacyjne i wypłacić należne świadczenie. Powodowie J.i P. P. (1) pismem z dnia 29 listopada 2013 r. zwrócili się do pozwanego z żądaniem wypłaty zadośćuczynienia, zaś powód R. P. zażądał wypłaty tego świadczenia pismem z dnia 10 stycznia 2014 r.. Mając na uwadze 30-dniowy termin przewidziany w art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, żądanie powodów J.i P. P. (1) w zakresie odsetek od kwot zadośćuczynienia od dnia 06 stycznia 2014 r., a w przypadku powoda R. P. od dnia 17 lutego 2014 r. są uzasadnione.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i art. 100 k.p.c. Powodowie wygrali proces w 50 % i dlatego na podstawie art. 113 ust.1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz.1398) nakazano ściągnąć od strony pozwanej kwotę 8.250 zł tytułem opłaty sądowej od pozwu, której powodowie byli zwolnieni (110.000 zł x 5% = 5.500 zł x 3 = 16.500 zł x 50 %= 8.250 zł) oraz 581 zł tytułem zwrotu części wydatków poniesionych w sprawie tymczasowo przez Skarb Państwa (1.062 zł x 50 %), proporcjonalnie do zakresu uwzględnienia powództwa. Z uwagi na fakt, że obie strony były reprezentowane przez profesjonalnych

pełnomocników, a powodowie wygrali połowę pierwotnie dochodzonej kwoty należało na podstawie art. 100 k.p.c. znieść koszty zastępstwa prawnego pomiędzy stronami.